

การคิดเพื่อประสิทธิผลของงาน (Effective)

การคิดเชิงระบบ เป็นการคิดโดยนำหลักการเรื่องระบบมาเป็นแนวทางในการคิด เน้นที่การมองสิ่งต่างๆ ว่าเป็นระบบๆ หนึ่ง ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

การคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นการมองสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ ต้องอาศัยความสามารถในการคิดเชิงระบบเป็นพื้นฐานสำคัญ

การคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นการคิดในภาพองค์รวมของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะกำหนดเป้าหมายและทิศทางในอนาคตของเรื่องนั้น จะต้องสอดคล้องกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การคิดเชิงกลยุทธ์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมองไปข้างหน้าในอนาคต ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก และกำหนดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ที่เหมาะสม

การคิดเชิงเหตุผลหรือเชิงตรรกะ การคิดเพื่อหาข้อสรุปของข้อความหรือข้อโต้แย้งอย่างสมเหตุสมผล โดยอาศัยข้อมูลหรือฐานของสิ่งที่มีก่อน

การคิดเชิงบวกและลบ

การคิดเชิงบวก

- เป็นการมองโลกในแง่
- ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไข
- ในวิกฤตยังมีโอกาส
- ทำให้เกิดกำลังใจ ความพยายาม

การคิดเชิงลบ

- เป็นการมองโลกในแง่ร้าย
- มองเห็นจุดอ่อน/ข้อเสียในทุกเรื่อง
- ทำให้เกิดความรอบคอบและระมัดระวัง

การคิดสร้างสรรค์

- ทำให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- เป็นการขยายขอบเขตความคิดเดิมออกไปนอกกรอบความคิดเดิมที่มีอยู่
- เป็นการนำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมไว้มาพัฒนา ค้นหาวิธีการที่แปลกใหม่ในการแก้ไขปัญหา

การคิดเชิงจริยธรรม ในหลายสถานการณ์ การคิดและตัดสินใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ความถูกต้อง ดังนั้น จึงต้องมีการใช้เหตุผลในเชิงจริยธรรมในการคิด

Kohlberg ได้อธิบายถึงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับก่อนเกณฑ์	ขั้นที่ 1 เชื้อพังคำสั่ง หลบหลีกการลงโทษ
	ขั้นที่ 2 แสวงหารางวัล
ระดับตามเกณฑ์	ขั้นที่ 3 ทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ
	ขั้นที่ 4 ทำตามหน้าที่ทางสังคม
ระดับเหนือเกณฑ์	ขั้นที่ 5 ยึดประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่อง
	ขั้นที่ 6 ยึดอุดมคติสากล

และมีผู้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในคนไทย พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 เพื่อประโยชน์ของตนเอง
- ระดับที่ 2 ทำเพื่อผู้อื่นในวงแคบ
- ระดับที่ 3 เพื่อประโยชน์ของสังคม
- ระดับที่ 4 อุดมการณ์สากล

วิธีคิดแบบหมวกหกใบ (Six hat Thinking) เป็นวิธีการคิดที่ใช้วิธีคิดหลายแบบ โดยเปรียบเทียบวิธีคิดแต่ละแบบเป็นหมวกสีต่างๆ เมื่อฝึกคิดสวมหมวกสีใด ก็จะเป็นการกำหนดรูปแบบของการคิดแบบหนึ่ง

- **หมวกสีขาว** เป็นการคิดถึงข้อมูล/ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เรียนรู้จากข้อมูล/ข่าวสาร การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และเรียนรู้จากประวัติศาสตร์/สิ่งที่เคยเกิดขึ้นแล้วหรือสิ่งที่มีอยู่
- **หมวกสีเหลือง** เป็นการคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี ช่วยให้เห็นประโยชน์และคุณค่าของการตัดสินใจ เพิ่มความมั่นใจและทำให้มองเห็นช่องทางเมื่อถึงมุมอับ
- **หมวกสีดำ** เป็นการมองข้อเสีย/แง่ลบของการตัดสินใจ พิจารณาด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง คิดถึงว่าทำไมถึงจะไม่ได้ผล ช่วยให้เข้าใจจุดอ่อนของแผน ขจัดปรับเปลี่ยนและเตรียมแผนฉุกเฉินไว้รองรับเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ช่วยให้แผนครอบคลุมสมบูรณ์ แข็งแกร่งขึ้น และกำจัดจุดอ่อนก่อนที่จะเกิดขึ้น

- **หมวกสีแดง** เป็นการพิจารณาปัญหาโดยสัญชาตญาณ อารมณ์ และความรู้สึก พยายามเข้าใจคำตอบของคนที่ใช้สัญชาตญาณและความรู้สึก
- **หมวกสีเขียว** เป็นการคิดอย่างสร้างสรรค์ หาทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ใช้ความคิดอย่างอิสระ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิด เพื่อให้ได้ความคิด วิธีการดำเนินการและทางออกจำนวนมาก
- **หมวกสีฟ้า** เป็นการวางแผนและควบคุมความผิด กระตุ้นให้เกิดความคิดเพิ่มขึ้น เมื่อเกิดการชะงัก ประเมินสถานการณ์จัดระบบและกำกับ เป็นบทบาทของผู้เป็นประธาน